

пов'язана з вибором свого власного образу, своєї долі та ролі, одним словом, із зустрічі з самим собою. Рівень духовності, на якому ми знаходимось, отримує своє відображення у наших взаємовідносинах з навколишнім світом та самим собою. Він проявляється в моделях довільних відповідей. Тому одним з головних інструментів духовного росту є постійний контроль, розуміння наших відповідей, нашої поведінки. Людина, оволодіваючи вмінням аналізу своїх довільних відповідей, учить культурі мислення; умінню розуміти наші почуття, осмислити порядність та емоційну цілісність; умінню проявляти в потрібний момент волю, рішучу дію, якщо вона морально оправдана [2].

Духовне здоров'я залежить від духовного світу особистості, його сприйняття складових духовної культури людства, освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики. Свідомість людини, її ментальність, життєва самоідентифікація, ставлення до сенсу життя, оцінка реалізації власних здібностей і можливостей в контексті власних ідеалів і світогляду - все це визначає стан духовного здоров'я індивіда.

Таким чином, під *духовністю* розуміють процес, за допомогою якого духовний потенціал душі розвивається урівноважено та гармонійно. Духовне перетворення особистості це процес виховання та навчання, які приводять до духовного росту. Духовний ріст є основою етики та моралі людини, його гуманістичного розвитку. Все, що сприяє духовному росту, спрямовано на добро. Якщо не керувати нашими природними потребами та бажаннями, вони можуть збити людину з духовного шляху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О.В. Становлення та розвиток поняття «здоровий спосіб життя» /О.В. Бойко // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: наук.праць. Книга I. - К., 2000. - С.117-119

2. Особливості роботи вчителя початкової школи із здоров'язбереження учнів// Проблеми сучасної Педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2012. – Вип.37. – Ч.2. – 280 с. – С. 112-119

Суходольська Ю.М., студентка групи ПОСП-2;
Науковий керівник:
к. пед. н., доцент Молнар Т.І.
Мукачівський державний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Проблема забезпечення пізнавальної активності учнів в освітньому процесі початкової школи сьогодні є однією з найактуальніших, оскільки з переходом до основної школи в учнів помітно зменшується інтерес до навчання, невпинно скорочується обсяг та знижується якість засвоєного навчального матеріалу, вчителю все важче вдається залучити дітей до повноцінної інтелектуальної діяльності. У зв'язку з цим, простежується протиріччя між необхідністю здійснювати учнями навчальну діяльність та відсутністю в них внутрішньої потреби до навчання. У Національній доктрині розвитку освіти відзначено, що освіта виступає основою розвитку особистості. У відповідності до цього, навчання має забезпечувати механізм саморозвитку кожного школяра, що, у свою чергу, потребує формування сталої позитивної мотивації до навчання.

Основи мотивів навчання закладаються у початковій школі, тому саме молодший шкільний вік має великі резерви формування мотиваційної сфери учнів. Саме на цьому етапі онтогенезу навчальна діяльність є провідною і значущо впливає на поведінку та усталення життєвої позиції дитини в ставленні до світу, до себе і навколишніх та визначає спрямованість і зміст її активності. Вивчення мотивів навчальної діяльності є центральною проблемою дидактики і психології. На загальнотеоретичному рівні проблему формування

мотивації особистості досліджували в своїх роботах такі психологи і дидакти, як Б. Баєв, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Леонтєв, І. Підласий, С. Рубінштейн та ін. За даними досліджень українських учених М. Алексеєвої, Н. Бойко, Ю. Гільбуха, С. Гончаренка, С. Максименка, В. Моляко, І. Синиці, О. Скрипченка, мотиваційна складова є провідним компонентом навчальної діяльності. Зусилля практиків та науковців сьогодні спрямовані на дослідження певних організаційних форм та змістових компонентів навчальної діяльності, за яких відбувається посилення мотивації навчання, що оптимізує весь освітній процес.

Мотив є формою прояву потреби людини. Мотивація навчання – це сукупність спонукальних чинників, що визначають активність особистості, її систему мотивів, потреб, інтересів, спрямованих на отримання, перетворення і збереження нового досвіду в процесі навчальної діяльності [3]. Існують різноманітні класифікації мотивів навчання, що свідчить про їх багатоаспектність та інтерес дослідників до цього феномена. В основі класифікацій – ставлення до навчальної діяльності, відтак їх поділяють на пізнавальні (пов'язані безпосередньо із навчальною діяльністю учня) та соціальні (обумовлені широкими суспільними взаємовідносинами учнів) [1].

Мотиваційний компонент є важливим чинником організації пізнавальної діяльності учнів і основною передумовою осмисленого засвоєння знань та розвитку вмінь. Від характеру мотивів навчальної активності залежить усвідомленість змісту навчального матеріалу і глибина та міцність знань учнів. Найбільш продуктивними є пізнавальні мотиви, що зацікавлюють учнів навчальною діяльністю, спрямовують на усвідомлення значимості здобуття знань для досягнення поставлених цілей та спонукають до дій. Пізнавальні мотиви виникають у процесі навчання за умови використання евристичних бесід, індивідуальних вправ, проблемних завдань, ситуацій пошукового характеру тощо. Завдання вчителя на уроці – формувати і розвивати пізнавальні мотиви, адже учні повинні розуміти значущість знань та вмінь, усвідомлювати та осмислювати їх необхідність у подальшому житті.

Встановлено, що на формування мотивів, а відтак і адекватну мотивацію навчальної діяльності, впливає стійкість пізнавальних інтересів, зміст навчального матеріалу, яскравість засобів наочності в процесі його викладання, авторитет педагога в колективі учнів, спрямованість особистості на досягнення освітніх цілей, рівень професійної компетентності вчителя, впровадження інноваційних технологій та інші чинники. Всі ці умови дуже важливі, тим більше якщо вони застосовуються комплексно. Для формування мотивів навчальної діяльності використовують весь арсенал методів навчання: словесні, наочні і практичні, репродуктивні і пошукові, індуктивні і дедуктивні та ін. Кожен із цих методів, окрім інформаційно-навчального, здійснює також мотиваційний вплив. Проте, існують специфічні методи, спрямовані на формування позитивних мотивів учіння: методи формування пізнавального інтересу та методи формування почуття обов'язку й відповідальності у навчанні. Формуванню навчальної мотивації школярів сприяє реалізація комплексу засобів, серед яких: зміст навчального матеріалу; організація навчальної діяльності; контроль та оцінка навчальної діяльності [2].

Отже, мотивація навчання – це сукупність спонукальних чинників, що визначають активність особистості, її систему мотивів, потреб, інтересів, спрямованих на отримання, перетворення і збереження нового досвіду в процесі навчальної діяльності. Найбільш значущою для ефективності навчальної діяльності є мотивація, зумовлена інтелектуальною ініціативою і пізнавальними інтересами учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грабовська Т. Формування позитивної мотивації діяльності особистості / Т. Грабовська, О. Киричук // Рідна школа. – 2013. – № 4 (867). – С. 12-14.
2. Матюхіна М. В. Особливості мотивації навчання молодших школярів / М. В. Матюхіна // Питання психології. – 2004. – № 1. – С. 4-7.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник / О. Я. Савченко – К: Грамота, 2012. – 504 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>